

Kommunerna skapar arbetslöshet nästa år!

Det är inte underligt att finansministern börjat tala om behovet av ett nytt kommunalt skattestopp när han den senaste tiden sett hur nitiska kommunalpolitiker lägger beslag på en stor del av de inkomstökningar vårens Hagauppställning skulle ge skattebetalarna nästa år. Det är verkligen inte små kommunalskattehöjningar som nu diskuteras och beslutas. I särklass står naturligtvis Stockholmsregionens landsting och kommuner som i åtskilliga fall kommer att drabbas invånarna med skattehöjningar på omkring tre kronor, därav då en ordentlig del för landstingets räkning.

Aven om höjningarna i övriga delar av landet blir måttligare, pekar ändå de beslutade landstingskatterna och de i huvudsak kända primärkommunala skattesatserna på en genomsnittlig ökning av utdebiteringen på 1:35—1:50. En sådan höjning av kommunalskatterna är av samma storleksordning som 1972 — det sista "skattehöjningsåret" före kommunala skattestoppet. I nedanstående tabell ges uppgifter om kommunalskatterna för de senaste åren.

Utdebitering till kommuner, landsting och församlingar

1970	1971	1972	1973	1974	1975
21:00	22:54	23:79	23:94	24:02	25:37-25:52
					(prognos)

Skattehöjningen 1975 äter upp omkring hälften av Strängs statsskattesänkning under förutsättning att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften inte gäller inkomståret 1975. I siffror motsvarar de kommunala skattehöjningarna en indragning av hushållens köpkraft med omkring 2,3 miljarder kronor medan statsskattesänkningen ger ca 4,7 miljarder.

Det verkligt intressanta är emeller-

tid att denna kraftiga kommunala skattehöjning ger så litet tillbaka i form av förbättrad service för medborgarna. Det framgår med önskvärd tydlighet efter ett närmare studium av Statistiska Centralbyråns augustienkät till kommuner och landsting. I redovisning av undersökningen återfinns uppgifter om dels personalkostnadsökningar, och dels investeringsutvecklingen. Om man i möjligaste mån rensar bort pris- och löneökningar, erhåller man det förvånande resultatet att den totala kommunala sektorn under 1975 endast obetydligt kommer att öka sin efterfrågan på resurser för konsumtion och investeringar! Skattehöjningsballongen innehåller precis som ballonger i allmänhet mest luft.

Här döljer sig dock vissa avgörande skillnader i utvecklingstakten för investeringar respektive konsumtion. Medan investeringarna nästa år minskar i volym med omkring 3 procent, kan konsumtionen förväntas stiga med ungefär 2,5 procent, under förutsättning att den del av konsumtionen som inte är löner stiger i samma takt som antalet arbetstimmar, vilka utgör huvuddelen av den kommunala konsumtionen. Sammanvägt skulle detta innebära att den totala kommunala sektorns ianspråktagande av reala resurser ökar med ungefär 1,5 procent nästa år. Ur nedanstående tabell kan erhållas motsvarande uppgifter för de senaste åren.

Den kommunala sektorns ianspråktagande av reala resurser

Ökning i procent jämfört med föregående år

1970	1971	1972	1973	1974	1975
10,5	-0,4	3,1	-1,0	0,5	1,5
				KI:s prognos	Egen prognos

Hur kan det då komma sig att en ökning av den kommunala utdebiteringen nästa år med omkring sex procent ger till resultat ökade motprestationer i form av förbättrade tjänster på endast en och en halv procent?

En av förklaringarna är naturligtvis den plötsliga accelerationen i pris- och lönestegringstakten som vi nu är mitt uppe i. Från 1974 har ökningen av arbetskraftskostnaderna kommit upp på 15-procentnivån mot att tidigare under 70-talet ha legat på omkring 10 procent varje år. Samma utveckling har gällt priserna i allmänhet. Det här innebär en kraftig urholkning av kommunernas finanser redan under innevarande år, men skattesatsen fastställdes innan löneökningarna eller prisökningarna var ens ungefärligen kända, varför räkningen nu får betalas i efterskott.

En annan förklaring till kombinationen av kraftiga skatthöjningar och obehagliga verksamhetsökningar är att kommunerna efter de gångna årens skattestopp nu har håll att stoppa i. Finanserna måste återges den tidigare stadgan.

Slutligen görs på många håll den politiska bedömningen att det är bättre att ta en skatthöjning 1975 än 1976 som är ett valår. Nästa år vet man också att statsskattesänkningen ger en ökning av de disponibla inkomsterna, som i viss utsträckning kan ätas upp av ökade kommunalskatter. Dessutom riskerar man att nästa år återigen vara invingad under ett kommunalt skattestopp.

Kommunalskattehöjningen likaväl som den kommunala sektorns ökade efterfrågan på resurser för konsumtion och investeringar påverkar den allmänna ekonomiska utvecklingen på två sätt.

Skatthöjningen drar in köpkraft från hushållen med ungefär halva den sum-

ma köpkraften ökar till följd av statskattesänkningen. Om man därutöver antar att av de kontantlöneökningar som erhålles nästa år kommer bara ett par procent att återstå när prisstegringarna tagit sitt, kan man räkna med att hushållens reala disponibla inkomster kommer att öka med endast 3,5 procent, vilket är en kraftig minskning från detta år då motsvarande siffra är drygt fem procent enligt KI. I samma mån påverkas naturligtvis den privata konsumtionen vars ökningstakt minskar, vilket också drar ned BNP-utvecklingen 1975.

Om de kommunala skatthöjningarna har en finansiellt åstramande effekt vad gäller den privata konsumtionen, har naturligtvis den kommunala sektorns efterfrågan på varor och tjänster en stimulerande inverkan. Den är emellertid i enlighet med det tidigare resonemanget av synnerligen blygsam storlek.

Med en liten efterfrågeökning från den offentliga sektorn och en betydligt långsammare ökning av den privata konsumtionen än i år har vi all anledning att räkna med en mager ökning av bruttonationalprodukten nästa år. I nuläget tyder heller ingenting på att vi kan räkna med någon särskilt positiv utveckling vad gäller övriga delar av ekonomin som export, privata investeringar och bostadsbyggande.

Den kommunala sektorns självständighet vad gäller inte bara beslut om verksamhet utan också om verksamhetens finansiering hotar att under nästa år ge ett resultat som är alldeles motsatt det som en lämplig konjunkturpolitik borde innebära, nämligen stimulans av efterfrågan för att förhindra arbetslöshet.

Utredningssekreterare *Bo Winander*
Studieförbundet Näringsliv och Samhälle